

ОЦІНКА ПОКАЗНИКІВ ФОРМУВАННЯ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОВАДЖЕННЯ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Любов Дроздовська

Львівський національний університет імені Івана Франка
79008 м. Львів, проспект Свободи, 18
e-mail: lyubov.drozdovska@lnu.edu.ua

Анотація. У статті здійснено оцінювання показників формування кадрового потенціалу ресурсного забезпечення вищої освіти України який безпосередньо задіяний в освітньому процесі. Проведена характеристика його стану на основі аналізу статистичної звітності, зокрема, структура викладацького складу вищої школи та динаміка її чисельності, показники діяльності аспірантури та докторантури та концентрація захистів дисертаційних досліджень за галузями знань, а також здійснено їх порівняння із змінами попиту абітурієнтів на здобуття вищої освіти. Всебічне комплексне оцінювання кількісного і якісного складу кадрового потенціалу є актуальним, оскільки відображає стан і тенденції розвитку системи освіти. За результатами оцінювання визначена необхідність вдосконалення принципів та підходів до формування кадрового потенціалу вищої освіти із врахуванням потреб у відтворенні трудових ресурсів відповідних галузевих ринків.

Ключові слова: вища освіта, кадрове забезпечення вищої освіти, викладацький склад вищої школи, педагогічні працівники, науково-педагогічні працівники, наукові працівники, аспірантура, докторантура.

Постановка проблеми. Для забезпечення виконання вимог державних стандартів під час провадження діяльності у сфері вищої освіти, навчальні заклади повинні володіти комплексом ресурсів обов'язковим елементом якого є кадрова компонента. Адаптація спроможність закладу вищої освіти (ЗВО) відповідного типу розпочати освітню діяльність в значній мірі залежить від забезпечення кадрами з певним рівнем професійної підготовки, не залежно від приналежності до адміністративного, викладацького, навчально-допоміжного чи персоналу господарського апарату. Безумовно, кадрова політика повинна бути орієнтована як на забезпечення організації ефективної освітньої, наукової, управлінської та фінансово-господарської діяльності, але ключовим все ж залишається завдання формування викладацького складу, який задіяний в освітньому процесі, створює якісно нову робочу силу та забезпечує висококваліфікованими фахівцями економіку країни.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемам формування, використання та розвитку трудового потенціалу закладів вищої освіти присвячують свої дослідження О. Почтовюк, М. Терванесов, А. Рибніков, О. Колесник, О. Скібицька,

О. Обмок, О. Резван. В. Рябчієм здійснено аналіз реалізації акредитаційних вимог у сфері кадрового забезпечення навчального процесу. Розглядом питання управління персоналом закладу вищої освіти займався О. Камінський. І. Степанець у своїх працях охарактеризував сутність та зміст освітнього і наукового потенціалу системи вищої освіти загалом та педагогічного закладу вищої освіти зокрема. Проте, розробки комплексного й системного характеру кадрового забезпечення у вищій школі фактично відсутні. Тому, деякі аспекти кадрового забезпечення вищої освіти потребують окремого наукового дослідження, враховуючи проблемність та актуальність даного питання.

Постановка завдання. Метою статті є здійснення оцінки, визначення особливостей та стратегічності формування і тенденцій розвитку кадрового забезпечення в системі стратегічних пріоритетів розвитку вищої освіти України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Викладацький склад вищої школи формують педагогічні, науково-педагогічні та наукові кадри, що визначено Статтею 53 Закону України “Про вищу освіту”:

“1. Науково-педагогічні працівники – це особи, які за основним місцем роботи у закладах вищої освіти провадять навчальну, методичну, наукову (науково-технічну, мистецьку) та організаційну діяльність.

2. Педагогічні працівники – це особи, які за основним місцем роботи у закладах вищої освіти провадять навчальну, методичну та організаційну діяльність.

3. Наукові працівники – це особи, які за основним місцем роботи та відповідно до трудового договору (контракту) професійно здійснюють наукову, науково-технічну або науково-організаційну діяльність та мають відповідну кваліфікацію незалежно від наявності наукового ступеня або вченого звання.” [1]

Наукові та науково-педагогічні працівники, крім учасниками освітнього процесу, одночасно є суб’єктами наукової та науково-технічної діяльності. Ще до 2019 року Державним комітетом статистики України дані про наукових працівників не враховувались при оцінці викладацького складу вищої школи. Проте, в Законі України “Про наукову і науково-технічну діяльність” чітко прописано відношення наукового працівника до викладацької діяльності: “науковий працівник – вчений, який має вищу освіту не нижче другого (магістерського) рівня, відповідно до трудового договору (контракту) професійно провадить наукову, науково-технічну, науково-організаційну, науково-педагогічну діяльність та має відповідну кваліфікацію незалежно від наявності наукового ступеня або вченого звання, підтверджену результатами атестації у випадках, визначених законодавством”[2].

Окрім того, існує неузгодженість, які навчальні заклади відносимо до ЗВО. В Законі України “Про вищу освіту” виділяють такі типи ЗВО як університет, академія, інститут, коледж [1]. Останні, згідно Закону України “Про фахову передвищу освіту” відносять до фахової передвищої освіти [3]. Тривалий час статус коледжів та технікумів залишався невизначеним, але у 2019 році коледжі, технікуми та училища востаннє здійснили набір на молодшого спеціаліста як на рівень вищої освіти. До того, у звітах Державної служби статистики України їх відносили до ЗВО, але із зазначенням рівня акредитації.

Для аналізу рівня забезпеченості викладацькими кадрами у вищій освіті, слід оцінити велику кількість даних (таблиця 1). Першочергового аналізу потребує мережа закладів та контингент тих, що здобувають вищу освіту.

Як бачимо, задуми урядовців щодо скорочення ЗВО підтверджуються перетвореннями, які відбуваються у галузі, не зважаючи на незначне зростання числа ЗВО І-ІІ

та III-IV рівня акредитації на 0,6% у 2017/2018 по відношенню до 2016/2017 навчального року.

Таблиця 1

Основні показники викладацького складу та контингенту здобувачів вищої освіти в динаміці (2014/2015-2019/2020 н. рр.)

	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020
ЗВО I-II рівнів акредитації (коледжі, технікуми, училища)	371	370	372	370	338
у них студентів, тис. осіб	230	217	209	200	174
ЗВО III-IV рівнів акредитації (університети, академії, інститути)	288	287	289	282	281
у них студентів, тис. осіб	1375	1369	1330	1322	1266
Наукові працівники, всього, осіб	-	-	-	-	6049
працюють у ЗВО I-II рівнів акредитації, осіб	-	-	-	-	83
Працюють у ЗВО III-IV рівнів акредитації, осіб	-	-	-	-	5966
Науково-педагогічні працівники, всього, осіб	111878	110396	108101	106765	105984
працюють ЗВО I-II рівнів акредитації, осіб	152	341	328	325	1274
працюють у ЗВО III-IV рівнів акредитації, осіб	111726	110055	107773	106440	104710
Педагогічні працівники, всього, осіб	51017	49333	48236	46212	44876
працюють ЗВО I-II рівнів акредитації, осіб	28512	27435	26626	25618	22093
працюють у ЗВО III-IV рівнів акредитації, осіб	22505	21898	21610	20594	22783
ЗВО (на початок навчального року)	659	657	661	652	619
у них студентів, тис. осіб	1605	1586	1539	1522	1440
Викладацький склад ЗВО I-II рівнів акредитації, осіб	28664	27776	26954	25943	23450
Викладацький склад ЗВО III-IV рівнів акредитації, всього, осіб	134231	131953	129383	127034	133459
Викладацький склад ЗВО, всього, осіб	162895	159729	156337	152977	156909

Джерело: Розроблено автором на основі [4]

Масштабним скороченням в розмірі 5,6% характеризувався 2019/2020 навчальний рік. Це стосувалось закриття та об'єднання коледжів, технікумів та училищ – 8,6%. Університети, академії та інститути більші зміни відчували в попередньому році, коли їх чисельність скоротилась на 2,4%.

Проте кількість студентів, які навчаються у ЗВО зменшувалась стабільно впродовж 2015-2018 р.р., але в останній 2019/2020 навчальний рік відбувся відчутний від'ємний стрибок цього значення в розмірі 5,4%.

Не зважаючи на постійні розмови про скорочення та об'єднання ЗВО III-IV рівня акредитації, їх кількість не кардинально зменшується. Крім того, вони користуються більшим попитом у абітурієнтів, тому й скорочення студентів тут не значне: найнижче у 2016/2017 н.р. – 0,4%, а найсуттєвіше – 4,2% у 2019/2020 н. р. Такі тенденції спричинені не лише зменшенням кількості ЗВО, але й зумовлені наявною економічною та демографічною ситуацією та зростанням популярності серед вибору абітурієнтів іноземних вузів.

Скорочення як кількості здобувачів так і концентрації ЗВО мають своїх прихильників та критиків. Проте, універсальної моделі стосовно оптимальної мережі ЗВО яка б була адаптивною для всіх країн не існує, тому реформи повинні орієнтуватись перш за все на якість освіти та українські реалії.

Реформування вищої освіти, неможливі без участі та педагогічного супроводу колективу ЗВО, що стосується більше їх творчого потенціалу. Проте, незадоволеність умовами, оплатою, результатами праці або надмірна завантаженість впливатиме на їх ефективність.

Те, що у 2019 році Державний комітет статистики України у своїх аналітичних доповідях при оцінці викладацького складу вищої школи врахував дані про наукових працівників вплинуло на збільшення цього показника у 2019/2020 навчальному році на 2,6%. Вага впливу наукових працівників на значення була 3,95%.

На одного викладача в період з 2015 по 2018 н. р. припадає в середньому 10 студентів. При чому, у навчальних закладах, з вищим рівнем акредитації в розрахунку на одного викладача впродовж досліджуваного періоду навчалося на одного студента більше. Скорочення кількості студентів порівняно із зменшенням викладацького складу минулого року було більш кардинальним, тому концентрація студентів на одну педагогічну одиницю теж скоротилась та становила 9 осіб. Проте, це можна пояснити долученням у розрахунок викладацького складу ЗВО категорії наукових працівників.

Якщо за “Ліцензійними умовами провадження освітньої діяльності закладів освіти” достатньою є така кількість членів групи забезпечення, що відповідає співвідношенню 30 здобувачів вищої освіти всіх рівнів, курсів та форм навчання (крім дистанційної – не більше 60) з відповідної спеціальності на одного викладача, то навантаження на групу забезпечення навчальної роботи, навіть замале [5]. Але слід врахувати те, що академічний кейс викладача вищої школи може містити до 5 дисциплін. Окрім того, норми чисельності тих, що навчаються на одну штатну посаду науково-педагогічного працівника різняться для кожної спеціальності, освітнього рівня та форми навчання [6], а член групи забезпечення однієї спеціальності може входити в групу забезпечення іншої цього ж навчального закладу, що збільшуватиме кількість аудиторного та позааудиторного навантаження. Також визначення потреби в штатних посадах для реалізації навчального процесу аналізують виходячи із норм часу навчальної роботи педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників ЗВО, які залежать від наукового ступеню та вченого звання викладача.

Наукові ступені викладачі отримують за результатами наукової та науково-технічної діяльності, яку вони здійснюють окрім педагогічної роботи. Динаміка якісного складу науково-педагогічних працівників свідчить про те, що з року в рік частка докторів наук та кандидатів наук не вагомо, але зростає. Якщо у 2015/2016 навчальному році частка викладачів з науковим ступенем була 65,4% (54,3 – кандидати наук та 11,1% – доктори наук) то у 2019/2020 навчальному році вона зросла до 70,6% (56,9% – кандидати наук та 13,7% – доктори наук). Але їх вікова структура має тенденцію до старіння. Чисельний склад молоді зайнятій у даній сфері віком до 30 років скорочується і якщо у 2001 році їх було 22,5%, у 2007 році 18,8% то у 2018 становить 15,4%, не зважаючи на те, що в Україні функціонує досить потужний інститут аспірантури та докторантури (рис. 1 та рис. 2) який формують ЗВО та наукові установи (НУ).

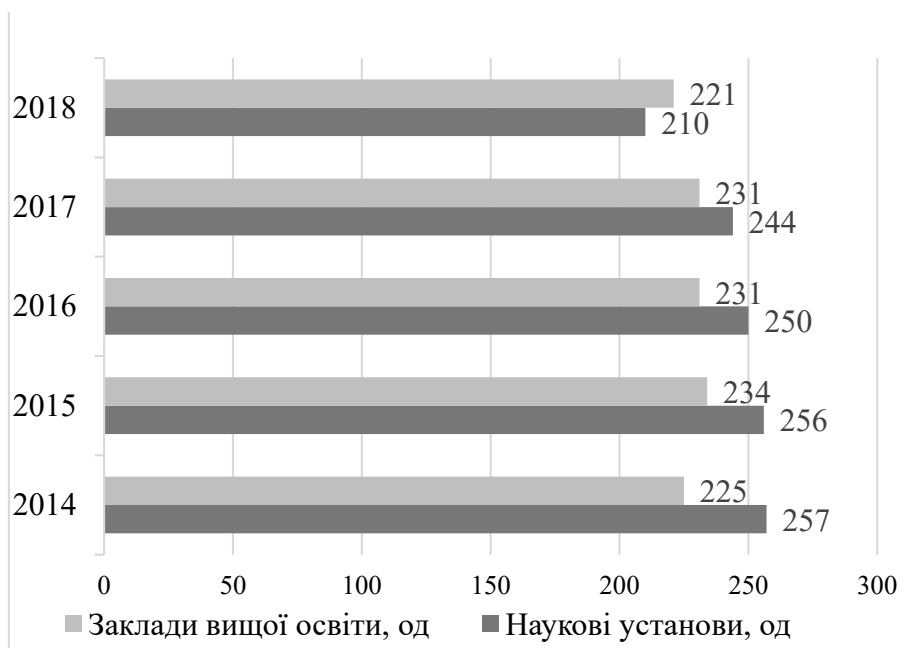

Рис. 1. Мережа закладів, які мають аспірантуру (2014-2018 р.р.)

Джерело: Розроблено автором на основі [7]

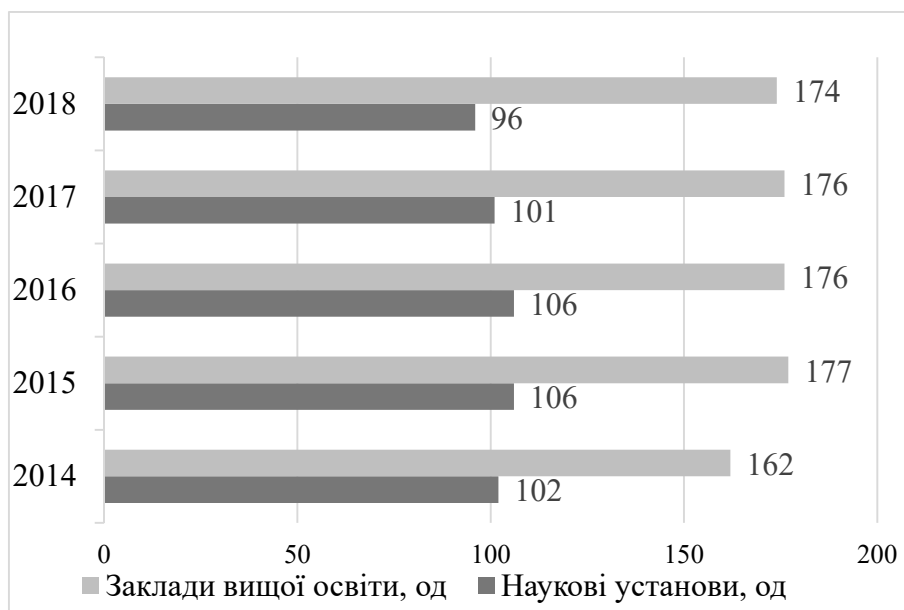

Рис. 2. Мережа закладів, які мають докторантуру (2014-2018 р.р.)

Джерело: Розроблено автором на основі [7]

Чисельність НУ, які здійснюють підготовку аспірантів більша ніж ЗВО, а докторантів навпаки – менша. Прослідковується негативна динаміка скорочення кількості НУ, які здійснюють підготовку здобувачів наукового ступеню, але як у кількісному вираженні так і у % до загальної чисельності: аспірантів – 53,3% у 2014 році та 48,7% у 2018 році; докторантів – 38,6% у 2014 році та 35,6% у 2018 році. Щодо ЗВО, то не зважаючи на скорочення кількості одиниць їх частка у загальній структурі збільшується: аспірантів – 46,7% у 2014 році та 51,3% у 2018 році; докторантів – 61,6% у 2014 році та 64,4% у 2018 році.

Слід відмітити і різну “продуктивність”, націленість та підходи до підготовки науково-педагогічних кадрів у цих закладах. Найбільша кількість аспірантів навчається у ЗВО, не зважаючи на їх незначну вагу в загальній кількості. Така ж ситуація із підготовкою докторів наук. В НУ менше таких здобувачів, але й кількість закладів, задіяних у формуванні цієї наукової категорії менша (таблиця 2).

Таблиця 2

Основні показники діяльності аспірантури та докторантури в Україні (2014-2018 р.р.)

	2014	2015	2016	2017	2018
Кількість аспірантів, усього осіб	27622	28487	25963	24786	22829
НУ, осіб	4129	3862	3125	2652	2080
у % до загальної кількості аспірантів	14,9	13,6	12,0	10,7	9,1
ЗВО, осіб	23493	24625	22838	22134	20749
у % до загальної кількості аспірантів	85,1	86,4	88,0	89,3	90,9
Кількість докторантів, усього осіб	1759	1821	1792	1646	1145
НУ, осіб	341	338	308	272	176
у % до загальної кількості докторантів	19,4	18,6	17,2	16,5	15,4
ЗВО, осіб	1418	1483	1484	1374	969
у % до загальної кількості докторантів	80,6	81,4	82,8	83,5	84,6

Джерело: Розроблено автором на основі [7]

Загалом, з 2014 по 2018 р., підготовка докторів наук у ЗВО скоротилась на 31,7% та на 48,4% в НУ. Якщо у 2014 році на одну установу припадало 3 здобувачі наукового ступеню доктора та 9 кандидата наук, то у 2018 році навантаження зменшилось орієнтовно на 30%. Кількість здобувачів наукового ступеня доктора наук на одну НУ зменшилось на 37,5%, а на один ЗВО на 9,6%. В підготовці аспірантів в НУ відбулось скорочення на 49,6% та на 11,7% у ЗВО.

Набір та випуск здобувачів аспірантури та докторантури є необхідною, але не обов'язковою умовою формування кадрового резерву вищої освіти. Гіпотетично, підсумком навчання на цих освітніх рівнях є захист наукової роботи. Якщо зменшення кількості здобувачів супроводжується зростанням результативної складової – захистів дисертацій – можемо говорити про позитивні зрушення, адже більшість із них навчається за рахунок державного бюджету і ці витрати мають бути обґрунтовані. Доречним є дослідження факту виконання цієї атестаційної вимоги, по відношенню до випуску здобувачів (рис. 3 та рис. 4).

Кількість випускників аспірантури до 2017 року скорочувалась, а у 2018 році зросла на 5,2%. В докторантурі прорив відбувся у 2018 році із зростанням на 77%. До того часу, з 2015 року відбувалось систематичне скорочення випусків.

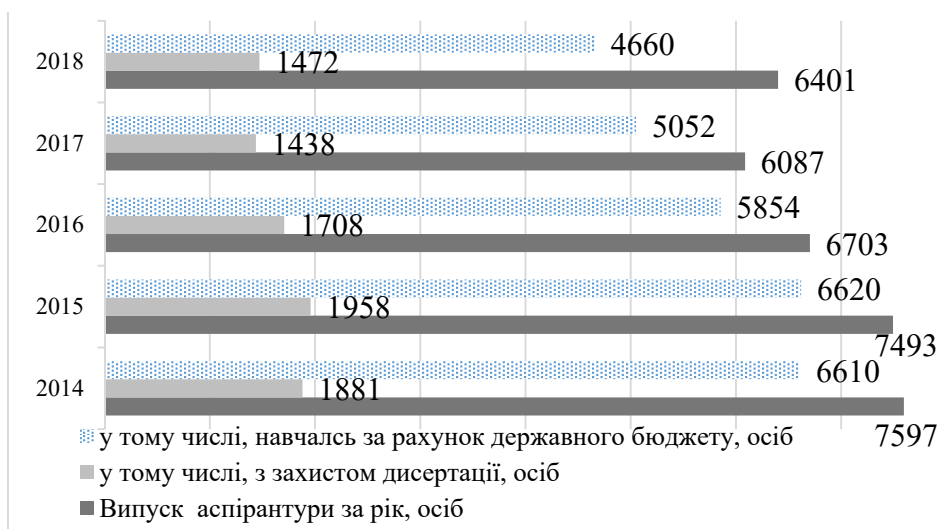

Рис. 3. Динаміка випуску аспірантури та кількості захищених робіт для здобуття наукового ступеня за 2014-2018 р.р.

Джерело: Розроблено автором на основі [7]

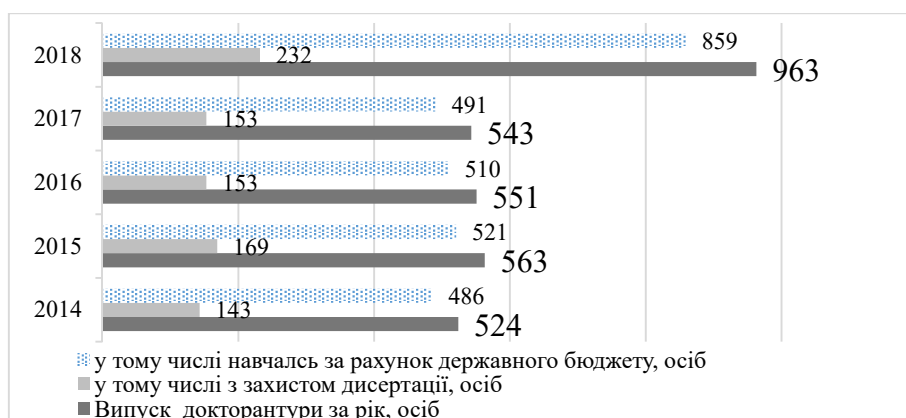

Рис. 4. Динаміка випуску докторантури та кількості захищених робіт для здобуття наукового ступеня за 2014-2018 рр.

Джерело: Розроблено автором на основі [7]

Кількість захистів дисертацій серед випускників аспірантури скорочувався з 2015 по 2017 рік, а у 2018 році незначно, але зріс. Проте, їх питома вага скоротилась з 24,8% у 2014 до показника 23% у 2018 році. Захист докторських дисертацій в розрізі п'яти років теж показав негативну динаміку 27,3% у 2014 до 24,1% у 2018 році. І все ж, питома вага захистів є вищою ніж у випускників аспірантури, що пояснюється більш виваженим підходом вибору дослідження та наявністю попередніх наукових напрацювань, що є обов'язковою умовою вступу до докторантури.

Не зважаючи на зниження ефективності функціонування аспірантури та докторантури, частка викладачів із науковим ступенем та вченим званням зростає, що мало б свідчити про підвищення якості викладання. Проте, все частіше можна почути негативні відгуки роботодавців про якість навичок та компетенцій випускників начальних закладів у певних сферах. На нашу думку, це спричинено коливаннями темпів розвитку по галузях, що породжує зміну в галузевій структурі зайнятості та професійно-кваліфікаційному попиті на робочу силу і перепідготовку кадрів.

Для відповідності випуску фахівців вимогам часу, центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки формує, періодично доповнює та вдосконалює перелік спеціальностей та галузей, за якими здійснюється підготовка фахівців у ЗВО, в тому числі здобувачів наукового ступеню. Останньою є Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266 “Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти” [8] із кінцевими змінами, внесеними Постановою Кабінету Міністрів № 53 від 01.02.2017 [9]. Для адаптації діяльності наукових кадрів попередніх випусків до нового переліку, Міністерство освіти і науки України видало Наказ № 1151 “Про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266” [10], яким затверджені таблиці відповідностей наукових спеціальностей, напрямів та спеціальностей, за якими здійснювалася та здійснюватиметься підготовка здобувачів вищої освіти.

Таким чином, залучення молоді у науково-педагогічну діяльність вищої школи вирішить ще одну проблему, яка стосується якості підготовки майбутніх випускників і відповідності їх фаху потребам економіки та попиту на спеціальності майбутніх вступників. Адже при зростанні попиту на фахівців певної сфери діяльності ми повинні усвідомлювати, що цих фахівців мусить навчати саме той викладач, який, буде компетентний у відповідній галузі. Варіативність тенденцій на ринку праці породжують потребу в детальному аналізі та формування на його основі не лише прогнозу попиту на необхідність здобуття тої чи іншої спеціальності, але й потреби у фахівцях, які безпосередньо забезпечуватимуть освітній процес. Тому, на нашу думку, доречно здійснювати порівняльний аналіз динаміки вступу та випуску аспірантури/ докторантури за галузевим спрямуванням із змінами попиту абітурієнтів на здобуття вищої освіти у тій чи іншій галузі із тенденціями ринку праці, але в розрізі 4 та 2 роки, оскільки нормативний термін підготовки доктора філософії в аспірантурі становить чотири роки, а підготовки доктора наук у докторантурі – два роки. Ще більш змістовним є показник захисту за тією чи іншою галуззю. Це дозволить зробити певні висновки стосовно того, наскільки стратегічно правильним був вибір здобувачів наукового ступеню та тих, хто визначає обсяги підготовки науково-педагогічних кадрів через аспірантуру та докторантуру за рахунок як бюджетного так і небюджетного фінансування на тій чи іншій спеціальності, а також визначити змістовність формування якісної складової кадрового резерву.

Обмежує реалізацію таких досліджень брак статистичних даних, а точніше їх деталізація. Наприклад, якщо говорити про питання формування кадрового резерву, то для більш змістовної оцінки доречно було б проводити аналіз вищезгаданих показників за спеціальностями, а не за галузями знань чи наук, адже на сьогодні випуски та захисти здобувачів наукових ступенів за переліком 2011 року ще тривають, а 2015 року вже розпочались. Крім того, набір здобувачів наукового ступеня за новим переліком

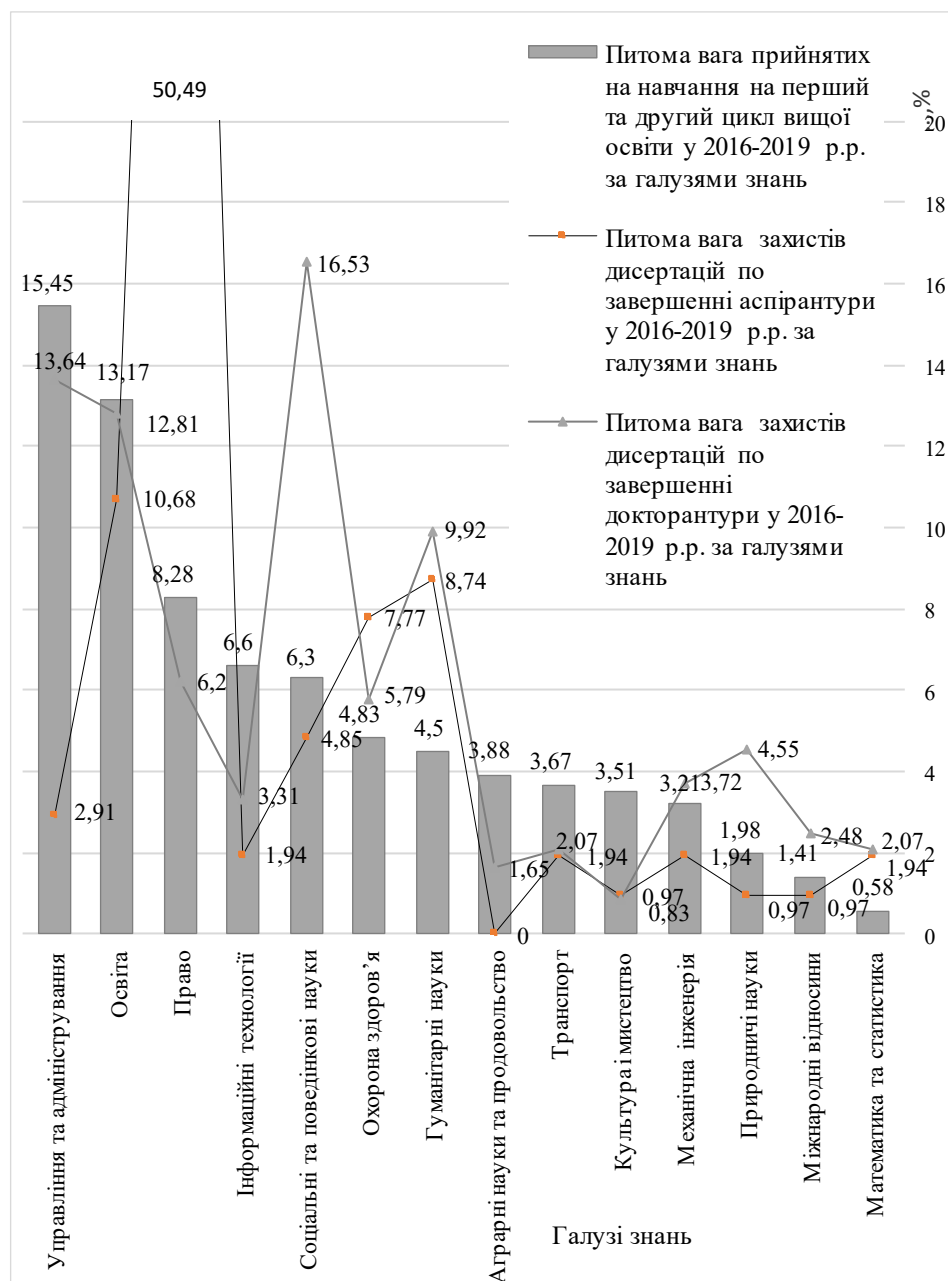

Рис 5. Структурні показники найбільш рейтингових галузей знань за період 2016-2019 рр.

Джерело: Розроблено автором на основі [7]

розпочався лише у 2016 році, тому, при дотриманні усіх нормативних термінів орієнтовний період випуску докторів філософії мав би бути лише у 2020 році, а докторів наук відбувся у 2018 році. Хоча поодинокі випуски та захисти за новим переліком по галузях знань відбувались ще у перші роки, так само як і продовжувались випуски та захисти за попереднім переліком галузей наук, затвердженим у 2011 році, останній набір за яким здійснили у 2016 році. А от набір здобувачів освітніх ступенів бакалавр, спеціаліст та магістр з 2016 року здійснювалось виключно за переліком галузей знань затвердженим у 2015 році. Не зважаючи на наявність таблиці відповідностей, застарілий зміст та механізм статистичної звітності, а також узагальнений збір даних Державною службою статистики за галузями наук не дозволяє зробити деталізовану оцінку якісного стану забезпечення кадрового резерву ЗВО. Ми можемо порівняти необхідні показники окремо за галузями наук та окремо за галузями знань (рис. 5) за період дії останньої редакції переліку. Але їх узагальнення є утрудненим.

Порівнявши питому вагу в розрізі ТОП-10 галузей знань на які здійснився максимальний прийом на навчання на першій та другий цикл вищої освіти в період 2016-2019 р.р. із десяткою найбільш продуктивніших по захистах дисертацій випускниками аспірантури та докторантури, можемо зробити висновки, що сам перелік галузей кардинально не різниться, але вони можуть поступатись одна одній за вагою в загальному переліку.

Наприклад, за такою галуззю як “Аграрні науки та продовольство”, захистів дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії за період 2016-2019 р.р. взагалі не було, а “Культура і мистецтво” дуже низька активність захистів як випускників аспірантури так і докторантури. Не зважаючи на те, що обидві входять в десятку за кількістю зарахованих на навчання абітурієнтів впродовж 2016-2019 р.р. Так само варто звернути увагу і на низьку активність зі сторони абітурієнтів по відношенню до такої області знань як “Математика та статистика” на противагу науковій активності аспірантів та докторантів, наукові здобутки яких у цій галузі надзвичайно високо ціняться за кордоном.

Надлишок підготовки наукових кадрів у окремих галузях як, наприклад, “Право” чи “Соціальні та поведінкові науки”, може мати негативний вплив на перспективу працевлаштування випускників аспірантури та докторантури. Зрозуміло, що не всі в подальшому будуть задіяні в освітній процес, проте, варто пам’ятати, що їх наукові дослідження формуватимуть теоретичну основу та забезпечуватимуть практичний розвиток галузі, що теж є складовою забезпечення освітнього процесу вищої школи.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Оцінка кадрового забезпечення системи вищої освіти України на основі аналізу статистичної звітності свідчить про необхідність при розробці та налагодженні механізмів визначення потреби для формування кадрового потенціалу вищої освіти врахування наступних пунктів:

- нормативи чисельності тих, що навчаються на штатну посаду викладача із врахування варіативної залежності від окремої спеціальності, освітнього рівня та форми навчання;
- академічний кейс викладача вищої школи, який може містити від одної до п’яти дисциплін;
- ліцензійні умови провадження освітньої діяльності ЗВО;

- необхідність в наукових, науково-педагогічних, педагогічних фахівцях тої чи іншої галузі знань обґрунтовану не лише попитом на спеціальність, а й довго- та середньостроковими прогнозами потреб ринку праці;

- можливість перекваліфікації кадрів вищої освіти на основі міжпредметної інтеграції освітніх галузей.

Для цього першочергово слід:

- більше уваги приділяти поясненню пропозиції на вищу освіту в галузевому розрізі в порівнянні із вивченням попиту на неї;

- вдосконалити підходи, зміст та деталізацію галузевої статистичної інформації, яка б сприяла відслідковуванню відповідних процесів та прийняттю обґрунтованих управлінських рішень у процесі імплементації освітніх реформ;

- усунути неузгодженість нормативів чисельності тих, що навчаються на одну штатну посаду викладача у закладі вищої освіти із кадровими вимогами щодо забезпечення провадження освітньої діяльності у сфері вищої освіти затвердженими ліцензійними умовами і нормами часу для планування та обліку навчальної роботи викладачів ЗВО.

Великі зміни у світі праці мали певний вплив на кар'єрні очікування підлітків, які стали більш концентрованими у меншій кількості професій, але все ж дещо співпадають із фокусом уваги здобувачів наукових ступенів стосовно цих областей знань, що найкраще характеризує стратегію формування кадрового потенціалу вищої школи. Проте, варто пам'ятати, що освіта не є ізольованою від економіки, тому напрям її розвитку повинен здійснюватися із врахуванням кореляційної залежності із такою величиною як реальна потреба сектора виробництва в інтелектуальному та людському капіталі, що потребує подальших ґрунтовних досліджень.

Список використаних джерел

1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 25.09.2020. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
2. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII. Дата оновлення: 16.10.2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>
3. Про фахову передвищу освіту: Закон України від 06.06.2019 № 2745-VIII Дата оновлення: 20.03.2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19>.
4. Державна служба статистики України (2020). Статистичні збірники Вища освіта в Україні за 2015-2019 рр. URL: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/publosvita_u.htm
5. Постанова про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1187 “Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти”, 2018 (Кабінет міністрів України). Офіційний сайт Верховної Ради України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347-2018-%D0%BF#>
6. Постанова про нормативи чисельності студентів (курсантів), аспірантів (ад'юнктів), докторантів, здобувачів наукового ступеня кандидата наук, слухачів, інтернів, клінічних ординаторів на одну штатну посаду науково-педагогічного працівника у вищих навчальних закладах III і IV рівня акредитації та вищих навчальних закладах післядипломної освіти державної форми власності, 2002 р. (Кабінет міністрів України). Офіційний сайт Верховної Ради України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1134-2002-%D0%BF#>
7. Державна служба статистики України (2020). Статистичні збірники Наукова та інноваційна діяльність в Україні за 2014-2018 рр. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/16/ Arch_nay_zb.htm

8. Постанова про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, 2015 (Кабінет міністрів України). Офіційний сайт Кабінету Міністрів України URL: <https://www.kmu.gov.ua/npras/248149695>
9. Постанова про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266, 2017 (Кабінет міністрів України). Офіційний сайт Верховної Ради України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/53-2017-%D0%>
10. Наказ про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266, 2015 (Міністерство освіти та науки України) Офіційний сайт Верховної Ради України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1460-15>

References

1. Zakon pro vyshchu osvitu 2014 (Verkhovna Rada Ukrainy) [Law on higher education 2014 (Verkhovna Rada of Ukraine)] Ofitsiyniy sait Verkhovnoi Rady Ukrainy [The official website of Verkhovna Rada of Ukraine]. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page4> [in Ukrainian].
2. Zakon pro naukovu i naukovo-tekhnichnu diialnist 2016 (Verkhovna Rada Ukrainy) [Law about scientific and scientific and technical activities 2016 (Verkhovna Rada of Ukraine)] Ofitsiyniy sait Verkhovnoi Rady Ukrainy [The official website of Verkhovna Rada of Ukraine]. <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text> > [in Ukrainian].
3. Zakon pro fakhovu peredvyshchu osvitu 2019 (Verkhovna Rada Ukrainy) [Law on Professional Higher Education 2019 (Verkhovna Rada of Ukraine)]. Ofitsiyniy sait Verkhovnoi Rady Ukrainy [The official website of Verkhovna Rada of Ukraine].<<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text> > [in Ukrainian]
4. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2020) [State Statistics Service of Ukraine (2020)]. Statystychni zbirnyky Vyshcha osvita v Ukraini za 2015-2019 rr. [Statistical collections Higher Education in Ukraine for 2015-2019]. Ofitsiyniy sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy [The official website of State Statistics Service of Ukraine]. <https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/publosvita_u.htm> [in Ukrainian].
5. Postanova pro vnesennia zmin do postanovy vid 30 hrudnia 2015 r. # 1187 "Pro zatverdzhennia litsenziinykh umov provadzhennia osvithnoi diialnosti zakladiv osvity" 2018 (Kabinet Ministriv Ukrayiny) [Resolution on amendments to the resolution on Approval of Licensing Conditions for Educational Activities of Educational Institutions 2018 (Cabinet of Ministers of Ukraine)]. Ofitsiyniy sait Kabinetu Ministriv Ukrayiny [The official website of Cabinet of Ministers of Ukraine] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347-2018-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
6. Postanova pro normatyvy chyselnosti studentiv (kursantiv), aspirantiv (adiunktiv), doktorantiv, zdobuvachiv naukovoho stupenia kandydata nauk, slukhachiv, interniv, klinichnykh ordynatoriv na odnu shtatnu posadu naukovo-pedahohichnoho pratsivnyka u vyshchykh navchalnykh zakladakh III i IV rivnia akredytatsii ta vyshchykh navchalnykh zakladakh pislidyplomnoi osvity derzhavnoi formy vlasnosti 2002 (Kabinet Ministriv Ukrayiny) [Resolution on the norms of the number of students (cadets), graduate students (adjuncts), doctoral students, candidates for scientific degrees, students, interns, clinical residents for one full-time position of research and teaching staff in higher educational institutions of III and IV level of accreditation and higher educational institutions of postgraduate education of the state form of ownership 2002 (Cabinet of Ministers of Ukraine)]. Ofitsiyniy sait Kabinetu Ministriv Ukrayiny [The official website of Cabinet of Ministers of Ukraine] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1134-2002-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
7. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2020) [State Statistics Service of Ukraine (2020)]. Statystychni zbirnyky Naukova ta innovatsiina diialnist v Ukraini za 2014-2018

- r.r. [Statistical collections Scientific and innovative activities in Ukraine for 2012-2018]. Ofitsiyni sait Derzhavnoi sluzhby statyky Ukrainy [The official website of State Statistics Service of Ukraine]. <http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/16/Arch_nay_zb.htm> [in Ukrainian].
8. Postanova pro zatverdzhennia pereliku haluzei znan i spetsialnosti, za yakymy zdiisniuietsia pidhotovka zdobuvachiv vyshchoi osvity 2015 (Kabinet ministriv Ukrainy) [Resolution on the list of disciplines and specialties, which trains candidates Higher Education (Cabinet of Ministers of Ukraine)]. Ofitsiyni sait Kabinetu Ministriv Ukrayiny [The official website of Cabinet of Ministers of Ukraine] <https://www.kmu.gov.ua/npas/248149695> [in Ukrainian].
 9. Postanova pro vnesennia zmin do postanovy Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 29 kvitnia 2015 r. # 266 2017 (Kabinet ministriv Ukrainy). [Resolution on amendments to the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated April 29, 2015, № 266 2017 (Cabinet of Ministers of Ukraine)]. Ofitsiyni sait Verkhovnoi Rady Ukrainy [The official website of Verkhovna Rada of Ukraine]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/53-2017-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
 10. Nakaz pro osoblyvosti zaprovadzhenia pereliku haluzei znan i spetsialnosti, za yakymy zdiisniuietsia pidhotovka zdobuvachiv vyshchoi osvity, zatverdzenoho postanovoju Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 29 kvitnia 2015 roku # 266 2015 (Ministerstvo osvity ta nauky Ukrainy) [Introduction of the list of branches of knowledge and specialties according to which preparation of higher education candidates is carried out, approved by the resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated April 29, 2015. No. 266 2017 (Ministry of Education and Science of Ukraine)]. Ofitsiyni sait Verkhovnoi Rady Ukrainy [The official website of Verkhovna Rada of Ukraine]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1460-15> [in Ukrainian].

EVALUATION OF INDICATORS OF FORMATION OF STAFF POTENTIAL OF RESOURCE PROVISION OF THE EDUCATIONAL ACTIVITIES IN THE SPHERE OF HIGHER EDUCATION IN UKRAINE

Liubov Drozdovska

*Ivan Franko National University of Lviv,
79008 Lviv, Prospekt Svobody, 18
e-mail: lyubov.drozdovska@lnu.edu.ua*

Annotation. This article presents evaluation of indicators of formation of staff potential of resource provision of the system of higher education in Ukraine who are directly involved in the educational process producing a qualitatively new workforce and supplying economy of the country with highly-skilled professionals. In particular, evaluation of the structure of academic staff of the higher school with a certain level of professional training and the changes in their numbers over time, indices of activity of postgraduate and doctorate programs, focusing on the defense of thesis research works in the fields of knowledge and their compariso has been made with the changes in the demand of prospective students for higher education. It is clear that not all of them will be involved in the educational process in the future, though it should be kept in mind that their scholarly studies will form the theoretical basis and ensure practical development of the field, which is also a part of the educational process of higher school. A comprehensive study of the composition of the staff potential is important as it would reflect the state and tendencies of development of the education system. This article presents in addition to evaluation were defined of

particularities and regularities of the formation and tendencies of the development of staffing in the system of strategic priorities in the development of higher education in Ukraine. Based on the results of such evaluation the need has been outlined to improve the principles and approaches to the formation of staff potential of higher school taking into consideration the needs for reproduction of human resources in relevant sectoral markets also elaborat offers for setting up the new mechanisms for determination of the need for the formation, use and development of performance potential of human resources for higher education. It should be remembered that education is not isolated from the economy, and its development should be carried out taking into account the correlation dependence on such value as the real need of the production sphere in intellectual and human capital.

Key words: higher education, staffing of higher education, academic staff of higher school, teaching staff, academic teaching personnel, academic specialists, postgraduate studies, doctorate studies.

Стаття надійшла до редколегії 02.10.2020

Прийнята до друку 29.12.2020